

METODICKÝ POKYN K PŘÍPRAVĚ NÁRODNÍCH ZPRÁV O STRATEGIÍCH SOCIÁLNÍ OCHRANY A SOCIÁLNÍHO ZAČLEŇOVÁNÍ

Úvod

Na základě dohody Výboru pro sociální ochranu, Rady a Evropské rady na sladění (streamlining) otevřené metody koordinace pro sociální ochranu a sociální začleňování mají nyní členské státy v každé ze tří oblastí sociálního začleňování, důchodů a zdravotní a dlouhodobé péče za úkol převést společné cíle do národních plánů. Tyto plány, jež by měly zahrnovat období let 2006–2008, by měly být do 15. září 2006 předloženy Evropské komisi v podobě Národních zpráv o strategiích sociální ochrany a sociálního začleňování.

Následující metodické pokyny vycházejí z neformální dohody mezi členskými státy a Komisí na společném přístupu členských států k přípravě jejich národních zpráv. Takovýto společný přístup byl dohodnut za účelem maximálního zhodnocení a zefektivnění otevřené metody koordinace jako motoru výměny a vzájemného učení a jako prostředku posilování vzájemného působení mezi otevřenou metodou koordinace a lisabonskou strategií růstu a zaměstnanosti.

Národní zprávy by se proto měly zabývat konkrétními problémy každého ze tří pilířů: sociálního začleňování, důchodů a zdravotní a dlouhodobé péče a zároveň by měly shrnout základní hlavní myšlenky v rámci celé oblasti působení. Národní zprávy se budou skládat ze čtyř částí. Část 1 bude obsahovat společný přehled obsahující posouzení sociální situace a představení celkového strategického přístupu. Části 2–4 budou obsahovat tématické plány pro každý ze tří pilířů. Každý tématický plán bude sloužit jako národní plán pro konkrétní oblast politiky. Zprávy pro Komisi však mají být souhrnné a cílené povahy, a proto budou pravděpodobně založeny na podrobnějších národních plánech či strategiích. Ty mohou členské státy případně připojit jako přílohy.

Bylo dohodnuto, že při integraci jednotlivých pilířů do sladěného (streamlined) procesu bude zapotřebí brát ohled na specifika každé oblasti činnosti a jejich rozdílné charakteristiky a vývojové etapy a zároveň stavět na dosavadním pokroku. To v praxi znamená, že současné národní akční plány sociálního začleňování budou na období let 2006–2008 zachovány, ovšem v rámci národních zpráv. Rovněž je předpokládáno, že budou stručnější a položí větší důraz na strategii, stanovení priorit a provádění politik. U důchodů by měla pokračovat úloha národní strategické zprávy při stanovení strategie pro modernizaci důchodového systému tak, aby plnil současné i budoucí úkoly. Jelikož však členské státy v roce 2005 předložily rozsáhlé a do budoucna zaměřené strategie důchodů, budou zprávy předložené na období let 2006–2008 velmi stručné. První strategie zdravotní a dlouhodobé péče se zaměří na určení klíčových témat, u nichž může dojít ke vzájemné výměně a učení. S ohledem na tyto odlišnosti jsou níže uvedené metodické pokyny u jednotlivých oblastí činnosti značně rozdílné.

I když se v národních zprávách odrazí rozmanitost situací a politických priorit na vnitrostátní úrovni, je zapotřebí určitý stupeň sladění jejich struktury a obsahu, aby se vzaly v úvahu dohodnuté společné cíle a aby se usnadnilo využití zpráv v procesu

vzájemného učení. Proto navrhujeme, aby členské státy sestavovaly své plány na základě společné struktury, která je popsána v následujících částech těchto metodických pokynů. Členské státy jsou vyzvány, aby ve svých zprávách obsáhly všechny čtyři části struktury, a tedy všechny společné cíle. V rámci jednotlivých částí mohou některé členské státy rozhodnout propojit sdělení o dvou či více cílech a zároveň upřesnit, jak budou navrhovaná opatření řešit každý jednotlivý cíl. I když pokryjí všechny cíle, mohou se rovněž rozhodnout, že některé z nich zdůrazní.

Aby byla zajištěna synchronizace a konzistence zpráv napříč členskými státy, navrhujeme následující praktické uspořádání:

- **Lhůta pro předložení:** Národní zprávy by měly být předkládány nejpozději do 15. září 2006.
- **Velikost:** Jejich velikost by neměla přesahovat cca 40 stran při následujícím rozdělení:

Část 1 – Společný přehled	5–7 stran
Část 2 – Národní akční plán začleňování	10–15 stran
Část 3 – Národní strategická zpráva pro důchody	3–5 stran
Část 4 – Národní strategie zdravotní a dlouhodobé péče	10–15 stran

Členské státy se ovšem mohou rozhodnout, že v příloze podrobněji rozvedou zprávu o sociální situaci v části 1 a konkrétní aspekty jednoho či více svých plánů. Členské státy EU-10 se v oblasti sociálního začleňování mohou rovněž rozhodnout podat v příloze zprávu o implementaci jejich NAPSÍ stejným způsobem, jak učinily státy EU-15 v roce 2005.

- **Jazyk:** Aby byl usnadněn proces přípravy Společné zprávy a šíření poznatků mezi členskými státy, jsou členské státy vyzvány, předložit své národní zprávy ve dvou jazycích, z nichž alespoň jeden by měl být jednacím jazykem Komise.

Část 1 – Společný přehled

1.1 Posouzení sociální situace (2 strany)

Tato část by měla podle návrhu poskytovat souhrnný přehled hospodářského, sociálního a demografického prostředí, které musí být bráno v úvahu při určování priorit a rozvíjení politik ve vztahu k sociální ochraně a sociálnímu začleňování. Mohou být uvedeny hlavní trendy, nové a vznikající problémy, klíčové faktory rizika v krátkodobém i dlouhodobém horizontu a hlavní ohrožené skupiny. Je možné zde podat zprávu o pokroku dosaženém v souvislosti s problémy uvedenými u dané země ve Společné zprávě o sociální ochraně a sociálním začleňování. Je možné uvést informace o základním stavu sociální politiky a jejích trendech, na jejichž základě bude možné určit rozsah případných nových nebo prohloubených politik.

Členské státy jsou vyzvány podepřít tuto část odpovídajícími statistikami a indikátory s obzvláštním důrazem na sledování změn v čase a rozdíly mezi jednotlivými demografickými a socioekonomickými skupinami obyvatelstva. Měly by být použity společně dohodnuté indikátory EU. Ty mohou být v případě potřeby doplněny indikátory vycházejícími z vnitrostátních údajů, zvýrazňujícími národní specifika v konkrétních oblastech sociálního vyloučení a chudoby, které nejsou pokryty společnými indikátory a přispívají k jejich interpretaci nebo měření výkonu politik. Členským státům je doporučeno, aby všechny statistické údaje a indikátory pokud možno členily podle pohlaví a věku. Je třeba poznamenat, že na základě probíhající práce Podskupiny pro indikátory na zefektivněných cílech bude možná nakonec sladěn seznam společných indikátorů.

Vyzýváme členské státy, aby souhrnný přehled doplnili v příloze o podrobnější rozbor a detailní tabulky.

1.2 Celkový strategický přístup (cca 4 strany)

V této části je možné představit celkový strategický přístup k modernizaci politik sociální ochrany a sociálního začleňování v období let 2006–2008. Při přípravě této části by mělo být přihlíženo ke třem společným zastřešujícím cílům (viz dodatek 1). Rovněž bude třeba naznačit vztahy vzájemného posilování mezi strategiemi přijatými v rámci těchto cílů a Národními programy reforem členských států a způsob, jak tyto přístupy přispějí k dosahování cíle větší sociální soudržnosti.

Rada pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele (EPSCO) se na svém neformálním setkání ve Villachu shodla na nutnosti zlepšit viditelnost sladěného (streamlined) procesu v sociální oblasti. Viditelnost je třeba zlepšit zdůrazněním vztahů vzájemného posilování mezi politikou hospodářskou, sociální a zaměstnanosti. Je navrženo, aby členské státy ve vztahu k cíli b) uvedly příklady takovýchto vztahů vzájemného posilování. Ke zvýšení potenciálu srovnání a vzájemného učení by pomohlo, kdyby vztahy vzájemného posilování byly ilustrovány alespoň jedním příkladem z oblasti dětské chudoby, sociálního začleňování imigrantů a menšin, prodlužování produktivního života (včetně posouvání vstupu na trh

práce a odchodu z něj) nebo „flexicurity“¹. Dále by členské státy mohly na tomto místě uvést, jakým způsobem se politiky sociálního začleňování a modernizace důchodů a zdravotní a dlouhodobé péče vzájemně ovlivňují a přispívají k plnění zastřešujících cílů. Tam, kde by docházelo k opakování u zpráv, mohou členské státy v případě potřeby uvést křížové odkazy na lisabonské národní programy reforem.

Aniž je dotčena možnost sloučení zpráv o jednotlivých cílech do jediné kapitoly, jsou členské státy vyzvány, aby o každém společném zastřešujícím cíli pojednaly zvlášť.

Cíl a): zde mohou členské státy popsat svoji strategii na zajištění příspěvku politik sociálního začleňování a systémů sociální ochrany k vysoké úrovni sociální ochrany, sociální soudržnosti, rovnosti mezi ženami a muži a rovných příležitostí pro všechny při současném zachování účinnosti a udržitelnosti.

Cíl b): zde mohou členské státy nastínit, jaká strategie bude použita k zajištění vzájemného posilování důchodové reformy, politik zdravotní a dlouhodobé péče a sociálního začleňování a strategie růstu a pracovních míst. Je možné pojednat následující dvojstranný vztah:

- za první způsob, jakým budou politiky sociálního začleňování, důchodová reforma a zdravotní a dlouhodobá péče posilovat strategii růstu a pracovních míst, a
- za druhý způsob, jakým strategie růstu a pracovních míst aktivně přispívá k plnění cíle většího sociálního začleňování a pozitivně ovlivňuje dostupnost, kvalitu a udržitelnost poskytovaných důchodů a zdravotní a dlouhodobé péče.

Jak bylo poznamenáno výše, Komise vyzývá členské státy, aby tyto dva body ilustrovaly příklady z oblastí dětské chudoby, začleňování imigrantů a menšin, prodlužování produktivního života a „flexicurity“.

Cíl c): tato část by měla skýtat přehled o celkovém přístupu členských států k řádné správě, zejména k cílům a) a b). Dále by měl informovat o podobnostech a rozdílech mezi přístupy v jednotlivých oblastech činnosti. Ty by se mohly týkat otázek jako zvyšování transparentnosti rozhodování, zajišťování kvalitní koordinace mezi jednotlivými částmi systému a jednotlivými správními úrovněmi, posilování zapojení zúčastněných stran (např. sociálních partnerů, nevládních neziskových organizací, sdružení

¹ Bylo by například užitečné, kdyby členské státy poskytly zprávu o tom, jakým způsobem systémy sociální ochrany přispívají k nastolení správné rovnováhy mezi flexibilitou a jistotou, a přehled nedávných, popřípadě plánovaných reforem těchto systémů z uvedeného hlediska. Podobně může být zvýrazněno, jakým způsobem jsou do opatření na boj proti dětské chudobě začleněny činnosti na zvyšování účasti osamělých rodičů na trhu práce nebo jakým způsobem vedou opatření sociálního začleňování podporující integraci přistěhovalců ke zvýšení jejich účasti na zaměstnanosti. Vzhledem k tomu, že rozhodujícím faktorem přiměřenosti a udržitelnosti důchodů je prodlužování produktivního života, by členské státy mohly pojednat, jakým způsobem důchodové reformy zvyšují pobídky k prodlužování účasti na trhu práce a jakým způsobem reformy trhu práce otevírají příležitosti starším pracovníkům.

pacientů a lidí, se zkušeností s chudobou a sociálním vyloučením) do vytváření, provádění a sledování politiky a konzultací s nimi a v neposlední řadě zlepšování informovanosti občanů jak o otevřené metodě koordinace obecně, tak i o právech a nárocích ve vztahu ke třem pilířům.

Dále je doporučeno členským státům, aby v této části pododdíle popsaly mechanismy, které jsou nebo budou zavedeny ke sledování a hodnocení celkového provádění politik uvedených v národních zprávách, a zejména k vyhodnocení jejich dopadu na posun směrem ke splnění zastřešujících cílů v období dvou let, jakož i případné cíle, které byly v rámci strategie stanoveny, ať již vycházejí ze společně dohodnutých indikátorů, nebo z indikátorů (vstupů nebo výstupů) národních. V této souvislosti vyzýváme členské státy, aby využívaly veškerých relevantních podložených a nezávislých výzkumů v této oblasti². I když budou členské státy své mechanismy sledování a hodnocení vytvářet podle své situace, je důležité mít na paměti, že výsledky hodnocení politik mají prvořadý význam pro podporu vzájemného učení a výměny osvědčených postupů mezi členskými státy.

1.3 Zastřešující sdělení (cca 1 strana)

V této části mohou členské státy na základě svých plánů pro tři pilíře popsat souhrnné hlavní myšlenky, relevantní pro celou oblast sociální ochrany a sociálního začleňování. Tato část by se mohla zejména zaměřit na vzájemné synergie mezi třemi pilíři a jejich příspěvek k plnění zastřešujících cílů.

² Sledování a hodnocení: Komise připraví metodické pokyny na podporu společného přístupu k mechanismům sledování a hodnocení dopadů národních zpráv.

Část 2 – Národní akční plány začleňování

ÚVOD

Národní akční plány sociálního začleňování (NAPSI) jsou pilířem sociálního začleňování národních zpráv o strategiích pro sociální ochranu a sociální začleňování. Měly by představit základní priority úsilí členských států prohloubit sociální začlenění a rozhodným způsobem ovlivnit odstranění chudoby a sociálního vyloučení. Mnohé členské státy mohou při jejich sestavování vyjít z podrobnějších národních plánů boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení, které mohou případně připojit jako přílohu. Členské státy jsou vyzvány, zaměřit se do budoucnosti a podat nejen zprávu o stávajících opatřeních, ale i o nově stanovených nebo doplňujících politikách či programech. Stávající politiky a programy však budou představovat důležitý kontext. Důležitým prvkem se tak stane zajištění vzájemného doplňování a synergií mezi stávajícími a navrhovanými opatřeními.

Rovněž je členským státům doporučeno brát v úvahu při přípravě svých NAPSI zkušenosti z provádění dřívějších plánů NAPSI. Mezi tyto zkušenosti patří zejména zkvalitnění provádění, zajištění integrovaného a vícerozměrného přístupu, posílení vzájemné koordinace s jinými strategiemi, zvýšení strategického zaměření, zlepšení mainstreamingu (průřezového zohlednění ve všech příslušných politikách) a posílení mechanismů správy.

Nedostatky v provádění: Dosavadní hodnocení procesu NAPSI jasně prokázalo nedostatky v provádění, tedy mezery mezi tím, k čemu se členské státy zavázaly ve společných cílech, a výkonem politik k provedení těchto cílů. Přepracované cíle sociálního začleňování jsou v souladu s původními Společnými cíli stanovenými v Nice a Laekenu a staví na nich. Mají členským státům posloužit k větší rozhodnosti a lepšímu zaměření při určování nejnaléhavějších vnitrostátních cílů, které je třeba splnit, aby mohly být naplněny celkové cíle na úrovni EU. Je pravděpodobné, že to zase pomůže členským státům k přípravě více zacílených a strategických plánů, jež povedou k účinnějšímu provádění a lepšímu sledování a hodnocení přijímaných opatření.

Zlepšení strategického cíle: NAPSI se budou vyznačovat jasnějším strategickým cílem díky tomu, že v nich bude označeno několik málo klíčových priorit, odrážejících vždy některé ze sedmi základních politických priorit označených ve Společných zprávách o sociální ochraně a sociálním začleňování z let 2005 a 2006³. Členské státy jsou vyzvány, aby stanovily jasné a konkrétní kvantifikované cíle týkající se snižování chudoby a sociálního vyloučení, což původně požadovalo zasedání Evropská rady v Barceloně, a týkající se výstupů provádění jejich základních priorit. Přitom by měly vzít v úvahu opatření proti diskriminaci a promítnutí genderové problematiky do všech etap plánů – při označování problémů, plánování, provádění a vyhodnocování politik, výběru indikátorů a cílů a zapojování

³ Mezi ně patří: zvýšení účasti na trhu práce, modernizace systémů sociální ochrany, boj proti znevýhodnění ve vzdělání a odborné přípravě, odstranění dětské chudoby a posílení pomoci rodinám, zajištění přiměřeného bydlení a boj proti bezdomovectví, zlepšení přístupu ke kvalitním službám (zdravotním a pečovatelským službám, celoživotnímu učení, finančním službám, právnímu poradenství, dopravě...) a překonání diskriminace a zvýšení integrace osob se zdravotním postižením, etnických menšin a přistěhovalců (první a druhé generace).

zúčastněných stran. Dále bude nutné mít na paměti potřebu vyváženosti mezi opatřeními na prevenci chudoby a sociálního vyloučení a opatřeními na úlevu od těchto situací tam, kde již nastaly.

Integrovaný a vícerozměrný přístup:

Zásadním poučením z dosavadního procesu NAPSÍ je vědomí, že v boji proti chudobě a sociálnímu vyloučení je zapotřebí rozvíjet integrovaný a vícerozměrný přístup. Proto jsou členské státy vyzývány k rozvíjení lépe zaměřeného přístupu, ale zároveň by se měly držet také vícerozměrného přístupu. K tomu mohou dospět zejména trojím způsobem: za prvé výběrem zásadních cílů na základě vícerozměrného rozboru situace; za druhé přípravou vícerozměrného souboru opatření k dosažení každého ze strategických cílů⁴; a za třetí zavedením nebo přípravou mechanismů na průřezové zohlednění (mainstreaming) sociálního začleňování ve všech ostatních příslušných oblastech politiky (viz níže).

Koordinace s dalšími strategiemi: Bude velice důležité zajistit dobrou koordinaci mezi přípravou NAPSÍ a Národních programů reforem zaměřených na růst a zaměstnanost, aby se tyto programy vzájemně posilovaly a doplňovaly. Neméně důležité bude zajistit dobrou koordinaci mezi přípravou NAPSÍ a zpráv o důchodech a zdravotní péči, aby se zvýšily synergie a zabránilo překrývání mezi nimi. V tomto ohledu navrhuje, aby se NAPSÍ zabývaly otázkami zdravotní péče a dlouhodobé péče nebo důchody pouze do té míry, do jaké ovlivňují lidi nebo skupiny nejvíce zranitelné a ohrožené chudobou a sociálním vyloučením a vyžadující více podpory k získání přístupu k hlavním službám. Jiné aspekty těchto oblastí mohou být pojednány ve oddílech o důchodech a zdravotní péči, a nikoli v NAPSÍ. V případě potřeby je rovněž možné uvést křížové odkazy na příslušné reformy v rámci otevřené metody koordinace pro vzdělávání a odbornou přípravu (Vzdělávání a odborná příprava 2010) a na Pakt mládeže. NAPSÍ by mohly zejména pojednat činnosti, které budou podniknuty k provedení linie opatření Paktu mládeže týkající se zranitelných mladých lidí, zejména těch, kteří zažívají chudobu, a iniciativ předcházení neúspěchu dokončení vzdělání. To je obzvláště důležité vzhledem k tempu demografických změn.

Zlepšení mainstreamingu (průřezového zohlednění ve všech příslušných politikách):

Je třeba, aby byly NAPSÍ lépe propojeny s všeobecným politickým přístupem členských států a uváděly, jak se k cílům v boji proti chudobě a sociálnímu vyloučení vztahují ostatní oblasti politik. Mohou být využívány nástroje jako „Poverty proofing“ (testování chudoby) a hodnocení dopadů chudoby. Je třeba, aby byly NAPSÍ v případě potřeby propojeny s rozhodováním o rozpočtu, včetně zvažování způsobů zapojení podpory strukturálních fondů do provádění opatření v rámci každého prioritního cíle.

Posílení správy: Správa má u politik a postupů potírajících vyloučení prvořadou důležitost a je třeba ji posílit. Bude proto důležité, aby NAPSÍ zohledňovaly regionální a místní dimenze při současném respektování různého rozdělení pravomocí v jednotlivých členských státech a aby do přípravy, provádění a sledování plánů byly v případě potřeby zapojeny regionální a místní orgány. V zemích, kde byly připraveny místní a regionální akční plány, by NAPSÍ rovněž mohly zvýraznit a podpořit tuto

⁴ Např. je-li cílem snížení dětské chudoby, může členský stát uvést, jak k plnění tohoto cíle přispívají politiky zaměstnanosti, podpory příjmů, zdraví, sociálních služeb, bydlení, vzdělávání, dopravy, kultury, sportu a volného času, právní, antidiskriminační a další.

jejich přípravu. Členské státy jsou vyzvány k popisu formy dialogu zajišťující zapojení co nejširší škály aktérů, zejména sociálních partnerů, nevládních neziskových organizací, poskytovatelů sociálních služeb a lidí, kteří zažívají chudobu, do všech etap přípravy, provádění a sledování procesu. Dále je vyzýváme, aby ukázaly, jakým způsobem byly zavedeny, popřípadě posíleny mechanismy a kapacity na sledování a hodnocení politik. Členským státům je doporučeno využít přípravy NAPSÍ ke zvyšování povědomí a k podpoře debaty o otázkách chudoby a sociálního vyloučení jak u široké veřejnosti, tak i mezi tvůrci politik a praxe, včetně národních parlamentů.

STRUKTURA NAPSÍ

Oddíl 2.1 – Zásadní problémy, prioritní cíle (3–4 strany)

Členské státy jsou vyzvány k identifikaci 3–4 prioritních cílů politik, které budou sledovat v rámci svých NAPSÍ 2006–2008 a které podle jejich názoru nejlépe přispějí k plnění členskými státy dohodnutých společných cílů d) a e). Dále bez zopakování analýzu obsažené v první části Společné části zprávy vysvětlí a odůvodní, proč byly zvoleny tyto konkrétní cíle.

Členským státům je doporučeno, aby při výběru a odůvodňování těchto klíčových cílů vzaly v úvahu:

- celkové posouzení sociální situace v části národních zpráv obsahující společný přehled a nejnovější dostupné údaje o chudobě a sociálním vyloučení, včetně mimořádného ohledu na postavení obzvláště zranitelných skupin;
- zkušenosti s prováděním jejich předešlých NAPSÍ;
- hodnocení míry pokroku ve vztahu k zásadním problémům v oblasti sociálního vyloučení označených v části věnované jejich zemi (tzv. Country Fiche) Společné zprávy o sociální ochraně a sociálním začleňování;
- hodnocení toho, které ze sedmi v tomto procesu označených klíčových politických priorit jsou nejdůležitější pro jejich národní situaci a pro prevenci a zmírňování chudoby a sociálního vyloučení.

Členské státy jsou vyzvány, aby stanovily jasné a konkrétní kvantifikované cíle týkající se snižování chudoby a sociálního vyloučení do roku 2010 a popřípadě průběžné cíle na období, které zahrnuje plán. Při tom by mohly popřípadě vycházet z práce Výboru pro sociální ochranu týkající se společně dohodnutých indikátorů a z diskuse o indikátorech a cílech ve zprávě vypracované z pověření lucemburského předsednictví „Rozvoj procesu sociálního začleňování v EU“. Dále by mohly vycházet z údajů na národní nebo nižší úrovni, a to v případech, kdy tyto údaje lépe odrážejí ty aspekty chudoby a sociálního vyloučení, které jsou pro členský stát prioritou. Členským státům se doporučuje dále členit své cíle dle věku a pohlaví všude tam, kde jsou k dispozici relevantní údaje (viz dodatek 1 o stanovení cílů). Kromě toho budou členské státy možná chtít doplnit celkové národní cíle o případné cíle na subregionální úrovni.

Oddíly 2.2–2.4 (2.5) – Prioritní cíle politik 1–4 (každý 2 strany)

(Číslování těchto kapitol se bude lišit v závislosti na tom, zda členský stát zvolí tři nebo čtyři prioritní cíle.)

Členským státům je navrženo, aby u každého prioritního cíle, který označily, určily následující základní prvky.

Opatření politik: Členské státy jsou vyzvány, aby v tomto pododdíle za prvé popsaly klíčová stávající opatření, která se budou podílet na dosahování zvoleného prioritního cíle, a jakékoli významné úpravy těchto opatření, které navrhují k posílení jejich dopadů a účinnosti; za druhé, aby označily jakákoli významná nová či doplňková opatření politik, která budou při naplňování daného cíle zavedena; za třetí, aby upřesnily, jak byla zohledněna genderová perspektiva, zejména jak byly posouzeny případné zvláštní dopady navrhovaných politických opatření na ženy a muže.

Indikátory a mechanismy sledování: Členské státy jsou vyzvány, aby v tomto pododdíle rozvedly, jaké indikátory budou používat ke sledování pokroku při plnění daného cíle, a specifické mechanismy, které budou zavedeny k průběžnému sledování provádění opatření a hodnocení jejich dopadu na plnění cíle. Doporučujeme jim, aby všude tam, kde je to možné, používaly společně dohodnuté indikátory vyvinuté Podskupinou pro indikátory Výboru pro sociální ochranu a v případě potřeby je doplnily o indikátory národní.

Vyčlenění prostředků: Členské státy jsou vyzvány, aby v tomto pododdíle za prvé uvedly úroveň doplňkových prostředků, včetně prostředků evropských strukturálních fondů, které plánují na plnění cíle použít; za druhé, aby sdělily, jaké agentury (národní, regionální nebo místní) budou za provádění opatření zodpovídat a jak bude jejich činnost koordinována.

Členským státům je doporučeno při označování politických opatření vzít v úvahu důležitost vícerozměrného přístupu, a tedy i možný příspěvek široké škály politických oblastí (politika hospodářská, zaměstnanosti, vzdělávací, sociální, životního prostředí a kulturní)⁵ k naplňování stanoveného politického cíle (viz nástroj na plánování NAPSI v příloze pokynu č. 2). Rovněž bude důležité vzít v úvahu opatření na boj proti diskriminaci na základě pohlaví, rasového nebo etnického původu, náboženství nebo víry, zdravotního stavu, věku a sexuální orientace. Při označování konkrétních opatření bude záležet na nastolení rovnováhy mezi opatřeními na prevenci vzniku chudoby a vyloučení a na nápravu situací, v nichž k nim již došlo.

Oddíl 2.5 nebo 2.6 – Posílení správy (2–3 strany)

Struktura tohoto oddílu by měla být vystavěna okolo třetího z dohodnutých společných cílů sociálního začleňování. Oddíl by měl být založen na pododdílu o posílení správy v oddíle 1.2 bodě c) a podrobně charakterizovat mechanismy na posílení celkového institucionálního prostředí na podporu politik a opatření boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení, které členské státy hodlají ve dvouletém období zavést.

K usnadnění výměny a vzájemného učení doporučujeme členit tuto kapitolu na pět pododdílů:

⁵ Užitečný rámec v tomto ohledu představuje škála oblastí politik, kterou pokrývají původní cíle sociálního začleňování dohodnuté na zasedáních Evropské rady v Nice a Laekenu.

Postup přípravy: Členské státy jsou vyzvány ke stručnému popisu a zhodnocení postupu, kterým se řídily při přípravě svého NAPSI 2006–2008. Zejména by mohly objasnit, jaké použily mechanismy k zapojení všech aktérů (včetně sociálních partnerů a nevládních neziskových organizací) a k podpoře koordinace při jejich přípravě, a uvést podrobnosti o všech zúčastněných stranách.

Koordinace politik: Členské státy jsou vyzvány, aby v tomto pododdíle nejprve popsaly, jaké již jsou zavedeny mechanismy zajišťující koordinaci a integraci politik sociálního začleňování napříč všemi příslušnými oblastmi politik a zapojení všech úrovní správy (národní, regionální i místní). Leží-li politiky začleňování převážně v pravomoci regionálních orgánů, mohou tyto mechanismy spočívat v zajišťování celostátního sledování. Za druhé je doporučeno členským státům, aby uvedly, jaké nové nebo doplňkové mechanismy budou zavedeny během období, na které je plán připraven.

Mobilizace a zapojení aktérů: Doporučujeme členským státům, aby v tomto pododdíle nejprve shrnuly, jaké již jsou zavedeny mechanismy zajišťující mobilizaci a průběžné zapojení významných aktérů, včetně lidí, kteří zažívají chudobu, do celého procesu; za druhé, aby uvedly, jaké nové nebo doplňkové mechanismy budou zavedeny během období, na které je plán připraven.

Mainstreaming (průřezové zohlednění ve všech příslušných politikách): Členským je doporučeno, aby v tomto pododdíle nejprve shrnuly, jaké již jsou zavedeny mechanismy zajišťující mainstreaming sociálního začleňování ve všech příslušných oblastech veřejné politiky (hospodářské, zaměstnanosti, vzdělávací, sociální, kulturní a životního prostředí) a ve strukturálních fondech; za druhé, aby uvedly, jaké nové nebo doplňkové mechanismy budou zavedeny během období, na které je plán připraven.

Mechanismy sledování a hodnocení: Vyzýváme členské státy, aby v tomto pododdíle uvedly, jaké již jsou nebo budou zavedeny mechanismy zajišťující sledování a hodnocení celkového provádění plánu a posouzení jeho vlivu na odstranění chudoby a sociálního vyloučení. Mohly by nastínit, jakým způsobem se bude do postupu průběžně zapojovat celá škála aktérů, a do jaké míry bude tento proces sledování a hodnocení využívat vstupů z nezávislých výzkumů⁶. Takovéto mechanismy mohou členským státům pomoci, až v roce 2008 začnou připravovat zprávu o implementaci plánu na období let 2006–2008.

Příloha 2.1 – Příklady dobré praxe

Členské státy jsou vyzvány v tomto oddíle podrobně představit několik (nanejvýše čtyři) příkladů dobré praxe, čerpaných z opatření politik nebo institucionálních mechanismů. Doporučujeme vybírat mezi příklady klíčové politiky nebo pilotní projekty, které byly vyhodnoceny a přinesly významné ponaučení pro tvorbu politik, nebo které se týkají klíčového institucionálního mechanismu významného pro některý aspekt třetího společného cíle sociálního začleňování. Při představování příkladů je vhodné ilustrovat nejen to, co a s jakým výsledkem bylo vykonáno, ale také způsob, jakým to bylo vykonáno. Obzvlášť užitečné je rovněž zahrnout podrobnosti o veškerých dostupných výsledcích nebo hodnocení příkladu dobré praxe, neboť tyto

⁶ Viz výše poznámka pod čarou 2.

podrobnosti napomohou šíření těchto příkladů mezi ostatními členskými státy. Co se týče podpory poskytované z Akčního programu Společenství na boj proti sociálnímu vyloučení (v budoucnu z programu PROGRESS), bylo by vhodné uvést, zda jsou tyto příklady inspirovány hodnocením v rámci programu Peer Review, nebo zda by mohly být do těchto hodnocení na evropské úrovni zahrnuty.

Příloha 2.2 – Implementační zpráva o NAPSÍ na období let 2004–2006 (nebo dobrovolné stručné aktualizace ohledně vývoje v letech 2005–2006 od států EU-15) (20–30 stran)

Státy EU-10 se mohou dobrovolně rozhodnout připojit přílohu obsahující popis a rozbor provádění jejich NAPSÍ na období let 2004–2006. V každém případě se takovýto rozbor pravděpodobně stane nezbytnou součástí přípravy jejich NAPSÍ na období let 2006–2008. Takováto příloha by se mohla zabývat jak celkovým hodnocením pokroku dosaženého při naplňování priorit a cílů stanovených na dotyčné období, tak i odpovědí na otázku, jakým způsobem došlo k provedení plánem navrhovaných opatření politik a institucionálních mechanismů v praxi. V této souvislosti mohou být užitečné metodické pokyny, které použily státy EU-15 při přípravě svých zpráv o provádění a aktualizaci NAPSÍ na období let 2003–2005.

Jiné přílohy o sociálním začleňování

Některé členské státy se mohou rozhodnout připojit podrobnější NAPSÍ, které vypracovaly a které se staly základem pro výběr priorit obsažených v tomto plánu. Jiné se mohou rozhodnout podrobněji pojednat některý aspekt své práce ve sféře chudoby a sociálního vyloučení, který považují za zajímavý pro ostatní země.

Část 3 – Národní strategická zpráva pro důchody

Vzhledem k tomu, že členské státy v létě 2005 předložily národní strategické zprávy pro důchody a že útvary Komise vypracovaly souhrnnou zprávu o odpovídajících a udržitelných důchodech (očekávané schválení v únoru 2006), budou zprávy o důchodech předložené v roce 2006 dosti stručné.

3.1. Aktualizace národních strategických zpráv z roku 2005

Členské státy jsou vyzvány, aby v tomto oddíle aktualizovaly údaje z národní strategické zprávy 2005 tam, kde od té doby došlo k významným změnám. V takových případech by měly poskytnout krátký popis hlavních změn a toho, jak jsou tyto změny zaměřeny na dosahování příslušných cílů v oblasti důchodů, v souladu s níže uvedenou strukturou. Užitečné budou odkazy na Národní program reforem týkající se ekonomického růstu a zaměstnanosti uvádějící, jakým způsobem byly tyto změny přijaty v jeho kontextu. Členské státy jsou vyzvány k použití případné společně dohodnuté indikátory EU při vytváření zpráv.

3.1.1. Řešení cíle g)

Jakým způsobem nová opatření zajišťují například odpovídající důchodové příjmy pro všechny nebo umožňují lidem udržet si v přiměřené míře svou životní úroveň po odchodu do důchodu.

3.1.2. Řešení cíle h)

Jakým způsobem směřují nová opatření k zajištění udržitelnosti podporou delší účasti v pracovním životě nebo rovnováhy příspěvků a dávek nebo zajištěním bezpečnosti fondových i soukromých systémů.

3.1.3. Řešení cíle i)

Jak nová opatření reagují na společenské a strukturální změny. Jak nová opatření zlepšují průhlednost systémů a informovanost občanů.

3.2. Zaměření na konkrétní témata

Pocitují-li země obecněji, že je důležité podat zprávu o vývoji, je vhodné, aby svůj příspěvek zaměřily na klíčová témata označená jako předmět práce do budoucna v souhrnné zprávě o odpovídajících a udržitelných důchodech, a sice na:

- úpravu ustanovení o minimálním příjmu pro starší osoby (včetně vazby mezi důchody a jinými dávkami poskytovanými lidem v důchodu),
- posilování vazby mezi příspěvky a dávkami (umožnit v oblasti důchodů přístup životního cyklu, který se musí vyrovnat s nepříspěvkovými dobami a s problematikou rozdílů mezi ženami a muži),
- vazbu mezi pružností věku odchodu do důchodu a prodlužováním pracovního života,
- klíčové otázky rozvoje soukromých důchodů (účinného právního rámce, (ne)rovnoměrného pokrytí obyvatelstva, bezpečnosti, informovanosti, transformačních nákladů a možného příspěvku soukromých důchodů k finanční udržitelnosti),
- rozvoj mechanismů pravidelného přezkumu a změn.

Část 4 – Národní strategie zdravotní a dlouhodobé péče

ÚVOD

Výbor pro sociální ochranu se ve svém stanovisku ke sdělení Komise o sladění (streamlined) otevřené metody koordinace v oblasti sociální ochrany a sociálního začleňování shodl na tom, že plán týkající zdravotní a dlouhodobé péče se zaměří na určení témat, u nichž může dojít ke vzájemné výměně a učení. Tento pracovní mechanismus odráží stanoviska vyjádřená v předběžných prohlášeních členských států o politikách z roku 2005 a v následném souhrnném dokumentu Komise. Členské státy se shodly, že otevřená metoda koordinace se může v této oblasti užitečně uplatnit při stimulaci rozvoje politiky, zvýrazňování společných problémů a usnadňování vzájemného učení. Dohodnuté společné cíle pro sladěnou (streamlined) otevřenou metodu koordinace jsou představeny v příloze 1 k tomuto dokumentu.

STRUKTURA STRATEGIÍ ZDRAVOTNÍ A DLOUHODOBÉ PÉČE

Je doporučeno vypracovat národní strategie zdravotní a dlouhodobé péče o délce 10–15 stran. Vzhledem k tomu, že formální zprávy o zdravotní a dlouhodobé péči jsou vypracovávány vůbec poprvé, se mohou členské státy rozhodnout předložit rozsáhlejší popisný materiál o systémech a postupech, včetně statistických údajů. Ten mohou připojit jako přílohu 4.1.

Členské státy jsou vyzvány, aby při tvorbě zpráv používaly v příslušných oddílech případné společně dohodnuté indikátory EU. Upozorňujeme, že na zasedání Podskupiny pro indikátory dne 19. května má být dohodnut minimální soubor společných ukazatelů. Doporučujeme členským státům, aby uvedly, zda a jakým způsobem byly stanoveny národní priority nebo cíle a jaké národní indikátory jsou využívány ke sledování pokroku. Dále by členské státy mohly podat zprávu o případných zvláštních mechanismech, které mají být zavedeny k průběžnému sledování provádění opatření.

Národní strategie zdravotní a dlouhodobé péče mohou vycházet z Předběžných zpráv o zdravotní a dlouhodobé péči⁷ a případně rovněž z dotazníků vyplněných členskými státy EU-15 v roce 2002. Měly by se stát podkladem k sestavování strategií na období let 2006–2008. Zástupcům států ve Výboru pro sociální ochranu je důrazně doporučeno, aby byli při přípravě národní strategie a jejich sestavování v úzkém kontaktu se zástupci Skupiny na vysoké úrovni pro zdravotní služby a lékařskou péči.

Oddíl 4.1 – Shrnutí, týkající se zdravotní i dlouhodobé péče (2 strany)

Členské státy jsou vyzvány, aby v tomto oddíle stručně shrnuly základní změny a trendy politik v oblasti zdravotní a dlouhodobé péče a způsoby vzájemného působení s opatřeními sociální ochrany při naplňování společných cílů v národní police. Dále je doporučeno, aby uvedly přehled národních problémů, cílů a plánovaných politik a

⁷ Viz přehled předběžných národních prohlášení o politikách zdravotní a dlouhodobé péče 2005 na adrese http://europa.eu.int/comm/employment_social/soical_protection/health_en.htm.

popsaly vztahy vzájemného působení mezi systémem (systémy) zdravotní péče a službami dlouhodobé péče.

K zajištění konzistence by bylo vhodné popsat pokroky při řešení problémů označených v části věnované jejich zemi (Country Fiche) Společné zprávy o sociální ochraně a sociálním začleňování 2006.

Členské státy by mohly poukázat na zajímavé národní zkušenosti s opatřeními politik nebo institucionálními mechanismy, které budou podrobněji popsány v příloze 4.2 – Příklady dobré praxe (viz níže).

Národní strategie by mohly označit 3–4 nejdůležitější strategická témata politik, u nichž by opatření na evropské úrovni přinesla největší přidanou hodnotu z hlediska vývoje politiky. To by bylo přínosné pro plánování horizontální práce v rámci otevřené metody koordinace. Může být poukázáno na osm klíčových politických otázek označených jako předmět práce do budoucna v závěrečném oddíle souhrnné zprávy (viz poznámka pod čarou 7).

Oddíl 4.2 – Zdravotní péče (4–6 stran)

4.2.1 – Stručný popis systému (systémů) zdravotní péče

Stručný všeobecný popis systému (systémů) zdravotní péče, včetně pravomocí na úrovni členského státu, regionální a/nebo místní, usnadní pochopení informací v následujících oddílech. Rozsáhlejší popisný materiál o systémech a postupech, včetně statistických údajů, může být připojen jako příloha 4.1.

4.2.2 – Prioritní politiky týkající se společného cíle j)

Členským státům je doporučeno, aby v tomto oddíle pojednaly stávající politiky zajišťující všeobecný a spravedlivý přístup k péči, tj. přístup pro rozličné skupiny osob. Jako klíčové dimenze se zde jeví pohlaví, věk, příslušnost k socioekonomické skupině a geografická oblast. Faktorem zasluhujícím obzvláštní pozornost je využití a účinky spoluúčasti pacientů na úhradě služeb zdravotní péče. Tento oddíl může pojednat témata jako míra účasti obyvatelstva ve veřejných a soukromých soustavách a případy na opatřeních na zvýšení účasti na pojištění.

4.2.3 – Prioritní politiky týkající se společného cíle k)

Členským státům je doporučeno, aby v tomto oddíle podaly zprávu o tom, jak systémy sociální ochrany přispívají k podpoře kvality. Jedním z klíčových témat, která se objevila v předběžných zprávách, je způsob, jakým systémy sociální ochrany podporují přizpůsobení služeb zdravotní péče měnícím se potřebám a preferencím, např. rostoucímu významu primární péče a preventivních činností. Druhým významným tématem je zapojení, volba a informovanost pacientů.

4.2.4 – Prioritní politiky týkající se společného cíle l)

Při snaze o zajištění přístupu všech a udržitelnosti je klíčovým hlediskem posílení správy tohoto velice složitého systému. Proto jsou členské státy vyzvány, aby v tomto oddíle sdělily, jak hodlají posílit správu. To bude zahrnovat koordinaci mezi různými poskytovateli a systémy poskytujícími péči, vztahy mezi těmi, kteří zdravotní péči financují, a jejich uživateli a poskytovateli, přezkoumání struktur pobídek pro

uživatelé i poskytovatele. Zohledněny by mohly být rovněž zkušenosti se strategiemi a mechanismy kontroly nákladů. Významnou součástí strategie udržitelnosti v širším slova smyslu je podpora zdravého a aktivního životního stylu, jakož i otázka, zda pro oblasti péče jsou a budou dostupné lidské zdroje.

Oddíl 4.3 – Dlouhodobá péče (4–6 stran)

4.3.1 – Stručný popis systémů dlouhodobé péče

Na tomto místě může být uveden stručný všeobecný popis příslušných systémů na celostátní, regionální a/nebo místní úrovni, který čtenáři usnadní pochopení informací v následujících oddílech. Popis může obsahovat informace o současném přístupu k rozvoji dlouhodobé péče, včetně rozdělení pravomocí, financování a poskytování péče a významu jednotlivých druhů péče. Vhodné by bylo stručně pojednat vztahy vzájemného působení jednotlivých systémů mezi sebou navzájem a se systémem (systémy) zdravotní péče, jakož i vývoj těchto vztahů. Rozsáhlejší popisný materiál o systémech a postupech, včetně statistických údajů, může být připojen jako příloha 4.1.

4.3.2 – Prioritní politiky týkající se společného cíle j)

Členským státům je doporučeno, aby v tomto oddíle pojednaly současné politiky zajišťující spravedlivý přístup k dlouhodobé péči, tj. pokrytí všech věkových skupin, obou pohlaví, všech socioekonomických skupin a všech geografických oblastí. Faktorem zasluhujícím obzvláštní pozornost je využití a účinky různých platebních mechanismů, včetně mechanismů pro poskytovatele, uživatele a pečovatele. Rovněž by bylo zajímavé zdůraznit probíhající či plánovanou modernizaci sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením všech věkových skupin s ohledem na to, že modernizace by měla zlepšovat přístup k cenově dostupným a kvalitním službám péče.

4.3.3 – Prioritní politiky týkající se společného cíle k)

Členským státům je doporučeno, aby v tomto oddíle podaly zprávu o národních strategiích na podporu kvality. Mohou zde rovněž popsat, jak se dlouhodobá péče přizpůsobuje měnícím se potřebám a preferencím dotyčných osob u různých druhů péče a rostoucímu významu preventivních činností a rehabilitace. V tomto oddíle může být rovněž nastíněno, jak jsou lidé podporováni v úsilí získat schopnost zůstat doma tak dlouho, jak budou chtít.

4.3.4 – Prioritní politiky týkající se společného cíle l)

V tomto oddíle mohou členské státy shrnout současné mechanismy zajišťující dlouhodobou udržitelnost systémů dlouhodobé péče. Toto shrnutí by mohlo obsahovat i shrnutí základních mechanismů financování a jejich reforem. V tomto oddíle může být rovněž popsáno, jakým způsobem přispívá řádná správa k zachování cenové dostupnosti a udržitelnosti vysoce kvalitní dlouhodobé péče, například koordinací péče a pobídkami k efektivnímu využívání zdrojů pro jednotlivé aktéry.

Doporučené přílohy

Příloha 4.1 – Popisný materiál o systémech a postupech zdravotní a dlouhodobé péče

Podle dosavadních zkušeností se některé členské státy mohou rozhodnout poskytnout nad rámec informací předpokládaných ve výše uvedené struktuře i další, podrobnější informace. Ty jsou velmi vítány v podobě příloh 4.1.x.

Příloha 4.2 – Příklady dobré praxe

V této příloze může být podrobně představeno několik příkladů dobré praxe čerpaných z opatření politik nebo institucionálních mechanismů. Členským státům je doporučeno, aby při výběru příkladů dávaly přednost těm, u nichž jsou k dispozici výsledky sledování nebo hodnocení, neboť tyto výsledky napomohou šíření těchto příkladů mezi ostatními členskými státy. Vybírány by neměly být příklady jednotlivých nebo pilotních projektů, ale spíše klíčových politik nebo klíčového institucionálního mechanismu významného pro některý aspekt společných cílů. Příklady by měly ilustrovat nejen to, co a s jakým výsledkem bylo vykonáno, ale také způsob, jakým to bylo vykonáno.

Pomocné přílohy

Příloha 1 – Společné cíle

Zastřešujícími cíli otevřené metody koordinace pro sociální ochranu a sociální začleňování je podporovat:

- a) sociální soudržnost a rovné příležitosti pro všechny prostřednictvím odpovídajících, dostupných, finančně udržitelných, přizpůsobivých a účinných systémů sociální ochrany a politik sociálního začleňování;
- b) účinné vzájemné propojení s lisabonskými cíli v oblasti dosažení většího hospodářského růstu a více a lepších pracovních míst a se strategií udržitelného rozvoje EU;
- c) řádnou správu, průhlednost a zapojení zúčastněných stran do vytváření, provádění a sledování politiky.

Tyto cíle platí pro jednotlivé oblasti činnosti:

Rozhodný vliv na odstranění chudoby a sociálního vyloučení zajištěním:

- d) přístupu všech k základním zdrojům, právům a službám potřebným k účasti ve společnosti při současné prevenci a řešení sociálního vyloučení a potírání všech formami diskriminace, která vedou k vyloučení;
- e) aktivního sociálního začleňování všech podporou účasti na trhu práce a bojem proti chudobě a vyloučení;
- f) toho, aby politiky sociálního začleňování byly dobře koordinovány, aby zapojily všechny úrovně vlády a příslušné zúčastněné subjekty, včetně lidí se zkušeností s chudobou, aby byly efektivní a účinné, aby byly zohledněny ve všech příslušných veřejných politikách, včetně hospodářských a rozpočtových politik, politik vzdělávání a odborné přípravy a programů strukturálních fondů (zejména Evropského sociálního fondu).

Odpovídající a udržitelné důchody zajištěním:

- g) odpovídajících důchodových příjmů pro všechny a přístupu k důchodům, které lidem umožní udržet si v přiměřené míře svou životní úroveň po odchodu do důchodu v duchu solidarity a spravedlnosti mezi generacemi a v rámci nich;
- h) finanční udržitelnosti veřejných i soukromých důchodových systémů s ohledem na tlak na veřejné finance a stárnutí obyvatelstva a v kontextu trojstranné strategie řešení rozpočtových dopadů stárnutí, zejména: podporou delšího pracovního života a aktivního stárnutí; zajištěním správné a sociálně spravedlivé rovnováhy příspěvků a dávek; a podporou dostupnosti a bezpečnosti fondových i soukromých systémů;
- i) toho, aby důchodové systémy byly průhledné, dobře přizpůsobené potřebám a očekáváním žen a mužů a požadavkům moderní společnosti, demografickému stárnutí a strukturálním změnám, aby

lidé dostávali informace, které potřebují k naplánování odchodu do důchodu a aby se reformy prováděly na základě co nejširšího konsensu.

Dostupnou, vysoce kvalitní a udržitelnou zdravotní a dlouhodobou péči zajištěním:

- j) přístupu všech k odpovídající zdravotní a dlouhodobé péči a toho, aby potřeba péče nevedla k chudobě a finanční závislosti; a aby byla řešena nespravedlnost v přístupu péči a ve zdravotnických výsledcích
- k) kvality zdravotní a dlouhodobé péče a přizpůsobováním péče, včetně rozvoje preventivní péče, měnícím se potřebám a preferencím společnosti i jednotlivců, zejména vytvořením norem jakosti, které odrážejí nejlepší mezinárodní postupy, a posílením odpovědnosti zdravotníků i pacientů a příjemců péče;
- l) toho, aby odpovídající a vysoce kvalitní zdravotní a dlouhodobá péče zůstaly dostupné a finančně udržitelné, prostřednictvím podpory racionálního využívání zdrojů, zejména vhodnými pobídkami pro uživatele i poskytovatele, řádnou správou a koordinací mezi systémy a veřejnými i soukromými institucemi poskytujícími péči. Dlouhodobá udržitelnost a kvalita vyžaduje podporu zdravého a aktivního životního stylu a dobrých lidských zdrojů pro odvětví péče.

Dodatek 2 – Stanovení cílů

Závěry z Barcelony

Evropská rada ve svých závěrech ze zasedání v Barceloně vyzvala členské státy, „aby ve svých národních akčních plánech stanovily cíle, aby se do roku 2010 významně snížily počty lidí, kterým hrozí chudoba a sociální vyloučení.“ Toto doporučení je důležité, neboť stanovení cílů může výrazně přispět k dopadu NAPSÍ. Stanovení cílů přiměřených k situaci členských států spadá do jejich pravomoci. Mnohé faktory, které je v tomto procesu třeba zohlednit, však jsou společné všem. Tento dodatek pojednává některé úvahy, které členské státy mohou shledat užitečnými při výběru cílů pro oblast činnosti týkající se sociálního začleňování.

Význam cílů

Stanovení cílů je důležité z řady důvodů. Cíle mohou zejména představovat:

- významný politický signál o záměru a ambicích v boji proti chudobě a sociálnímu vyloučení, který může vést k vystupňování úsilí politik,
- měřítko pokroku, a tedy i prostředek k vytvoření dynamického procesu, který se vyznačuje otevřeností a odpovědností,
- nástroj zvyšování povědomí o tomto procesu, a tedy i podnícení a mobilizace všech aktérů k jeho podpoře,
- bod, okolo kterého se bude soustředit úsilí tvůrců politik a profesionálů.

Druhy cílů

V různých kolech NAPSÍ vypracovávaných členskými státy byly používány tři odlišné druhy cílů. Cíle prvního typu jsou cíle **přímého výstupu** politiky ve smyslu snížení chudoby a sociálního vyloučení v dané klíčové oblasti politiky (tj. nezaměstnanosti, nízkých příjmů, nevyhovujícího bydlení a bezdomovectví, znevýhodnění ve vzdělávání, nemocnosti). Spadaly sem cíle jako dosáhnout konkrétního celkového snížení měr příjmové chudoby, nebo u specifických skupin, například u dětí, nebo snížení počtu dlouhodobě nezaměstnaných. Druhý typ cílů představovaly **pomocné cíle**, jejichž dosažení může hrát významnou úlohu při snižování chudoby a sociálního vyloučení. Mezi ně patřily např. cíle typu zvýšení počtu zaměstnaných osob o konkrétní cifru nebo snížení počtu příjemců sociálních dávek nebo snížení počtu nezdravě prožitých let života o dané procento apod. Třetím typem cílů byly **cíle na vstupu**, týkající se spíše úsilí politik, například zvyšování počtu osob bez domova, kteří se stali příjemcem pomoci, umožnění účasti všech přistěhovalců v integračním programu, zajištění toho, že všichni lidé sociálně vyloučení mají dostupné sociální služby v daném roce apod. I když by základní prioritou mělo být stanovení cílů **přímého výstupu**, mohou být pomocné cíle významným doplňkem. Jsou-li používány cíle na vstupu, měřící úsilí politik, je třeba měření pokroku při jejich naplňování doplnit posouzením jejich vlivu na sociální vyloučení a chudobu.

Vlastnosti

Podle zkušeností musí mít cíle řadu vlastností, aby byly užitečné. Těmito vlastnostmi jsou:

- **ambicióznost** a současně **dosažitelnost**: cíle musí směřovat k významnému pokroku, ale měly by být také realistické,

- **relevance:** dosažení cíle by mělo významně přispět k plnění strategického cíle,
- **srozumitelnost:** cíle musí být pochopitelné a dávat smysl běžnému člověku,
- **kvatifikovatelné vyjádření a měřitelnost:** cíl by měl být konkrétní a měla by být k dispozici data umožňující změřit, zda bylo cíle dosaženo,
- **časové určení:** mělo by být určeno časové období, v němž je dosažení cíle zamýšleno.

Vícerozměrnost

Vzhledem ke složité a vícerozměrné povaze chudoby a sociálního vyloučení může být užitečné stanovit cíle vztahující se na řadu klíčových dimenzí. V tomto ohledu je užitečné řídit se hlavními oblastmi politiky označenými ve společných cílech – např. zaměstnanost, přiměřenost příjmů, bydlení, zdravotní péče a vzdělávání. Rozhodnutí o stanovení cíle v jakékoli konkrétní oblasti bude však přirozeně záviset na závažnosti problému pro daný členský stát.

Počet

K zajištění politického vlivu cílů a osvěty a mobilizace aktérů je vhodné zvážit výběr malého počtu **globálních cílů** snižování chudoby do roku 2010 – cílového data stanoveného v Lisabonu a zmíněného v Barceloně. Je ovšem možné přidat soubor **podrobnějších cílů**, které mohou být důležité pro sledování pokroku při dosahování cílů globálnějších. Podrobnější cíle se mohou týkat velmi konkrétních aspektů politiky nebo konkrétních cílových skupin. Přes nesporný význam dlouhodobých cílů, může být užitečné stanovit i určitý počet **krátkodobých** či pomocných cílů, které mohou být využity k hodnocení pokroku při dosahování dlouhodobého cíle plán od plánu.

Srovnatelnost a společně dohodnuté indikátory

Významným aspektem procesu sociálního začleňování Evropské unie je, že umožňuje srovnávání a vzájemné učení mezi členskými státy. Bylo by proto velmi užitečné, kdyby členské státy využívaly při stanovování svých národních cílů příslušné společně dohodnuté indikátory. Kromě toho mohou některé členské státy využít společných indikátorů k porovnání svého výkonu s jinými členskými státy. Členský stát se tedy může rozhodnout použít jako vztažný bod pro svůj vlastní cíl u některého konkrétního indikátoru průměrný výsledek tří nejlepších členských států.

Problematika žen a mužů

Při stanovování cílů je třeba vzít v úvahu důležitost podpory rovnosti mezi ženami a muži ve všech aspektech boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení. To může zahrnovat rozčlenění globálních cílů v případě potřeby podle pohlaví a stanovení specifických cílů pro muže nebo pro ženy nebo určení mezer mezi ženami a muži tam, kde panují značné rozdíly v ukazatelích chudoby obecně nebo v některém aspektu chudoby a sociálního vyloučení konkrétně.

Regionální a místní úroveň

Při stanovování cílů je rovněž důležitá regionální a místní úroveň. V některých členských státech spočívá primární zodpovědnost za klíčové aspekty boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení na regionální úrovni. Národní cíle mohou být tedy užitečným způsobem doplněny o cíle regionální. Ty mohou být rovněž jedním ze způsobů, jak se vypořádat s regionálními odchylkami v rozsahu a intenzitě chudoby a

sociálního vyloučení a jak zaměřit pozornost na oblasti trpící několikanásobným znevýhodněním.

Statistická infrastruktura

Stanovování cílů a použití indikátorů k měření pokroku závisí v konečném důsledku do značné míry na dostupnosti relevantních a čerstvých údajů. Vedle stanovení cílů ve svých NAPSÍ se tedy členské státy mohou rozhodnout označit nedostatky v stávajících údajích a zdůraznit potřebu dalšího rozvoje jejich statistické infrastruktury.

Dodatek 3 – Dobrovolný nástroj na plánování NAPSÍ

Zásadním poučením z dosavadního procesu sociálního začleňování Evropské unie je vědomí, že hlavní problémy chudoby a sociálního vyloučení, kterým členské státy čelí, mají spíše vícerozměrnou povahu a vyžadují takový přístup, který přesahuje a propojuje řadu různých oblastí politiky. Proto členským státům v metodických pokynech doporučujeme, aby při označení opatření politik, jež navrhuje provést k naplnění každého jednotlivého záměru, který si ve svém NAPSÍ vytyčily, „braly v úvahu význam vícerozměrného přístupu, a tedy i možný příspěvek široké škály politických oblastí (politika hospodářská, zaměstnanosti, vzdělávací, sociální, životního prostředí a kulturní) k naplňování stanoveného politického záměru“.

Některé členské státy uvedly, že by považovaly za užitečné, kdyby při přípravě svých plánů měly k dispozici takový nástroj na plánování, jaký je uveden níže. Jeho využití či nevyužití členskými státy je zcela dobrovolné. Smyslem tohoto nástroje je pomoci při přípravě strategií zajišťujících vícerozměrnost přístupu ke každému klíčovému záměru. Nástroj by měl být používán pružně, s ohledem na stav v konkrétním státě, a neočekává se, že pro všechny záměry budou relevantní všechny oblasti uvedené v tabulce. Mohlo by ovšem být vhodné posoudit případnou relevanci každé oblasti pro každý záměr.

Tabulka rovněž obsahuje množství dalších řádků a sloupců, jež se týkají ostatních prvků navrhovaných metodických pokynů, například:

- cílů v oblasti vstupů a výstupů,
- indikátorů pro sledování,
- nově vyčleněných nebo doplňkových prostředků,
- agentur odpovědných za provádění.

Prioritní cíl: např. odstranit dětskou chudobu nebo zajistit začlenění imigrantů a etnických menšin nebo snížit bezdomovectví nebo zvýšit přístup zranitelných skupin k zaměstnanosti nebo snížit míru ohrožení chudobou												
Vstupní nebo vý- stupní cíle	Indikáto- ry po- kroku		Opatření politik									
			Zaměstna- nosti	Hospodář- ská	Příjmová: daňová, sociální ochrany	Vzdělá- vání a od- borné pří- pravy (vč. IKT)	Bydlení, životního prostředí a základ- ních slu- žeb	Zdravot- nictví a sociálních / rodinných služeb	Kultury, sportu a volného času	Dopravní	Finanč- ních a právních služeb	Boje proti diskrimi- naci a rov- nosti žen a mužů ⁸
		<i>Klíčová stávající opatření</i>										
		<i>Hlavní nová opatření</i>										
		<i>Doplňkové zdroje</i>										

⁸ Tj. politiky na boj proti diskriminaci na základě pohlaví, rasového nebo etnického původu, náboženství nebo víry, postižení, věku a sexuální orientace.
 Tj. politiky na boj proti diskriminaci na základě pohlaví, rasového nebo etnického původu, náboženství nebo víry, postižení, věku a sexuální orientace.

		<i>Jak tato opatření řeší nerovnosti mezi ženami a muži?</i>										
		<i>Agentury zodpovědné za provádění (celostátní, regionální, místní)</i>										